



УДК: 159.9378.3

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5\(45\)-1915-1927](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5(45)-1915-1927)

Бондаревич Світлана Майславівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри «Практичної психології», Одеський національний морський університет, м. Одеса, тел.: (098) 807-25-29, <https://orcid.org/0000-0002-7350-2947>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПСИХОСОМАТИКА ТА СОМАТОПСИХІКА» У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПСИХОЛОГІЯ»

Анотація. Анотація. У статті визначено, що вибірковий освітній компонент «Психосоматика та соматопсихіка» це навчальна дисципліна, навчальна програма якої укладена згідно вимог Стандарту вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 564 від 24.04.2019 року. Робочу програму освітнього компонента (навчальної дисципліни) «Психосоматика та соматопсихіка» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія морегосподарської галузі» та навчального плану 2024 року набору для здобувачів очної (денної) та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Підкреслено, що вибіркова навчальна дисципліна «Психосоматика та соматопсихіка» - це навчальна дисципліна, яка спрямована на створення загальнотеоретичної бази (оволодіння загально-психологічним інструментарієм) для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних дисциплін з психологічних дисциплін. Зазначено, що предметом навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка» є формування основних понять і категорій освоєння студентами сучасних знань, що пов'язані з розуміння основних проблем психосоматики та соматопсихіки. Відповідно до мети освітнього компонента, ознайомлення студентів з предметом навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка», формуванням професійних компетентностей, пов'язаних з основними поняттями психосоматики та соматопсихіки, оволодінням майбутніми бакалаврами психології знаннями про розуміння проблем психосоматики; предмета та завдання психосоматики; класифікації психосоматичних розладів; проблеми психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці; психологічному супроводі пацієнтів з психосоматичними розладами; психологічною саморегуляцією при



психосоматичних розладах; формування навичок і умінь компетентно використовувати зазначені знання в навчальній, науково-дослідній і практичній професійній діяльності, насамперед і головним чином, у використанні психосоматики та соматопсихіки, отже, було доведено логічну послідовність викладання зазначених тем освітньої компоненти. Таким чином, програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, рекомендованого Європейською кредитно - трансферною системою (ECTS). Також, навчальна програма орієнтована на особистісний та професійний ріст майбутніх фахівців-психологів.

Ключові слова: вибіркова освітня компонента; психосоматика та соматопсихіка; практична психологія морегосподарської галузі; загальна підготовка здобувачів.

Bondarevych Svitlana Mayslavivna candidate of psychological sciences, associate professor, associate professor of the Department of "Practical Psychology", Odesa National Maritime University, Odesa, tel.: (098) 807-25-29, <https://orcid.org/0000-0002-7350-2947>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL SUBSTITUTION OF PROGRAM LEARNING OUTCOMES DURING THE STUDY BY PSYCHOLOGIST STUDENTS OF THE ELECTIVE EDUCATIONAL COMPONENT “PSYCHOSOMATICS AND SOMATOPSYCHICS” AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE SPECIALTY OF “PSYCHOLOGY”

Abstract. The article defines that the elective educational component “Psychosomatics and Somatopsychics” is an academic discipline, the curriculum of which is drawn up in accordance with the requirements of the Higher Education Standard, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 564 dated 04/24/2019. The work program of the educational component (academic discipline) “Psychosomatics and Somatopsychics” was developed in accordance with the educational and professional program “Practical Psychology of the Maritime Industry” and the 2024 curriculum for applicants for full-time (full-time) and part-time forms of study of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 053 Psychology, fields of knowledge 05 Social and Behavioral Sciences. It is emphasized that the elective academic discipline "Psychosomatics and Somatopsychics" is an academic discipline aimed at creating a general theoretical base (mastering general psychological tools) for the successful study of further theoretical, practical and applied academic disciplines in psychological disciplines. It is noted that the subject of the academic discipline "Psychosomatics and Somatopsychics" is the formation of basic concepts and categories of students'





mastery of modern knowledge related to understanding the main problems of psychosomatics and somatopsychics.

In accordance with the purpose of the educational component, there is familiarization of students with the subject of the academic discipline "Psychosomatics and Somatopsychics", the formation of professional competencies related to the basic concepts of psychosomatics and somatopsychics, the mastery of future bachelors of psychology with knowledge about understanding the problems of psychosomatics; the subject and tasks of psychosomatics; classification of psychosomatic disorders; problems of psychodiagnostics and correction of personal phenomena in psychosomatics; psychological support of patients with psychosomatic disorders; psychological self-regulation in psychosomatic disorders; formation of skills and abilities to competently use the specified knowledge in educational, research and practical professional activities, first and foremost, in the use of psychosomatics and somatopsychiatry, therefore, the logical sequence of teaching the specified topics of the educational component was proven. Thus, the program is built according to the requirements of the credit-modular system of organizing the educational process in higher educational institutions, recommended by the European Credit Transfer System (ECTS). Also, the curriculum is focused on the personal and professional growth of future psychologists.

Keywords: selective educational component; psychosomatics and somatopsychiatry; practical psychology of the maritime industry; general training of applicants.

Постановка проблеми. Відповідно до вимог Стандарту вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 564 від 24.04.2019 року, інтегральною компетентністю є здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, робочу програму вибіркового освітнього компонента (навчальної дисципліни) «Психосоматика та соматопсихіка» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія морегосподарської галузі» та навчального плану 2024 року набору для здобувачів очної (денної) та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки [1; 2].

Саме тому, комплексність умов роботи психолога-фахівця вимагає від нього оволодіти широким спектром психологічних та практичних знань, на які необхідно спиратися, трансформувати та втілювати у власну практику [1; 2].

Це приводить до того, що в результаті вивчення дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка» здобувачі повинні здобути знання: про розуміння основних проблем психосоматики; предмет та завдання психосоматики; класифікацію психосоматичних розладів; психоаналітичну концепцію виникнення психосоматичних розладів; сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматиці; біопсихосоціальну модель та поняття про інтеграційні





моделі; про емоції та їх роль у психосоматичному виникненні розладів; про концепцію стресу; роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів; внутрішню картину здоров'я та хвороби; особистісні феномени психосоматики; проблеми психодіагностики та психокорекції особистісних феноменів у психосоматиці; про психологічний супровід пацієнтів з психосоматичними розладами; про психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей; психодіагностику та корекцію особистісних феноменів психосоматичних розладів у дітей та дорослих; психологічну саморегуляцію при психосоматичних розладах.

Вміннями: компетентно використовувати зазначені знання в навчальній, науководослідній і практичній професійній діяльності, насамперед і головним чином, у використанні психосоматики та соматопсихіки [1; 2; 4-5].

Це означає, що у викладанні освітнього компонента учбовий матеріал необхідно надавати у логічний, структурований формі та послідовності зазначених тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час розробки навчальної програми вибіркового освітнього компоненту «Психосоматика та соматопсихіка», було взято до уваги вимоги Стандарту вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 564 від 24.04.2019 року [1; 2].

Робоча програма навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Практична психологія морегосподарської галузі» та відповідних навчальних планів для здобувачів першого (бакалаврського) рівня навчання очної, заочної форм навчання за спеціальністю 053. Психологія, та була розроблена робочою групою забезпечення за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти кафедри практичної психології, Одеського національного морського університету, Навчально-наукового морського гуманітарного інституту.

Навчальна дисципліна «Психосоматика та соматопсихіка» спрямована на створення загальнотеоретичної бази (оволодіння загально-психологічним інструментарієм) для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних дисциплін з психологічних дисциплін. Передумови для вивчення дисципліни складають: базові знання із загальної психології, психофізіології ВНД, вікової психології, психодіагностики [1; 3-5].

Мета статті. Відповідно до мети було доведено логічну послідовність викладання зазначених тем освітньої компоненти, які дозволяють привести щодо розкриття навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка», формуванням професійних компетентностей, пов'язаних з основними поняттями психосоматики та соматопсихіки, оволодінням майбутніми бакалаврами психології знаннями про розуміння проблем психосоматики.

Предмет дослідження: предметом вивчення освітньої компоненти «Психосоматика та соматопсихіка» є формування основних понять і категорій освоєння студентами сучасних знань про основні проблеми психосоматики;





класифікацію психосоматичних розладів; концепції виникнення психосоматичних розладів; емоції та їх роль у психосоматичному виникненні розладів; концепцію стресу та роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів; особистісних феноменів психосоматики; проблемі психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці; психологічному супроводі пацієнтів з психосоматичними розладами [3; 5].

Виклад основного матеріалу. Основними завданнями «Психосоматика та соматопсихіка», що мають бути вирішеними у процесі викладання навчальної дисципліни, є набуття здобувачами компетентностей за освітньо-професійною програмою «Практична психологія морегосподарської галузі» (для вибіркового дисциплін), це: сформувати у студентів систему знань про розуміння основних проблем психосоматики; предмет та завдання психосоматики; класифікація психосоматичних розладів; психосоматика в історії науки; психоаналітична концепція виникнення психосоматичних розладів; сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматиці; біопсихосоціальна модель, поняття про інтеграційні моделі; емоції та їх роль у психосоматичному виникненні розладів; концепція стресу, роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів; внутрішня картина здоров'я та хвороби; особистісні феномени психосоматики; проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці; психологічний супровід пацієнтів з психосоматичними розладами; психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей; проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів психосоматичних розладів у дітей та дорослих; психологічна саморегуляція при психосоматичних розладах. Вмінь: компетентно використовувати зазначені знання в навчальній, науководослідній і практичній професійній діяльності, насамперед і, головним чином, у використанні психосоматики та соматопсихіки.

Розробляючи програму курсу «Психосоматика та соматопсихіка», ми орієнтувалися на формування у здобувачів програмних результатів навчання (ПРН), які сприяли формуванню загальних (ЗК) та спеціальних (СК) компетентностей.

Вивчення курсу «Психосоматика та соматопсихіка» дозволить здобувачам отримати такі результати навчання, які відповідають програмним результатам за освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.



На прикладі ПРН видно, що програма сприяє формуванню загальних та спеціальних компетентностей [3; 5].

Разом програма охоплює загальні компетентності (ЗК):

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Вивчення освітнього компонента (навчальної дисципліни) передбачає здобуття таких фахових компетентностей (ФК):

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 18. Здатність усвідомлювати ризики роботи фахівців у морегосподарській галузі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають сформувати такі соціальні навички (Softskills):

- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність приймати обґрунтовані рішення.

Таким чином, загальні компетентності, фахові, та програмні результати навчання, затверджені Стандартом вищої освіти, орієнтовані на особистісний та професійний ріст майбутніх психологів.

Навчальна дисципліна «Психосоматика та соматопсихіка» викладається на четвертому курсі у восьмому семестрі, є вибірковою для вивчення.

Програма курсу розрахована на 120 годин, для денної форми навчання: в тому числі аудиторних занять – 40, з них лекційних 16, практичних – 24 заняття. На самостійну роботу здобувачів відведено 80 годин. Для заочної форми навчання: лекційних 6, практичних – 4, на самостійну роботу здобувачів відведено 110 годин. Підсумковою формою контролю за вивченням курсу є залік. Структура навчальної дисципліни представлена у табл.1.





Таблиця 1.

Структура навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка» Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	ус бо го	у тому числі					ус бо го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Введення у основи психосоматики.												
Тема 1. Основні проблеми психосоматики. Предмет та завдання психосоматики. Класифікація психосоматичних розладів.	14	2	2	-	-	10	16	2	-	-	-	14
Тема 2. Психосоматика в історії науки. Психоаналітична концепція виникнення психосоматичних розладів. Сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматикі.	26	2	4	-	-	20	18	-	2	-	-	16
Разом	40	4	6	-	-	30	34	2	2	-	-	30
Тема 3. Біопсихосоціальна модель. Поняття про інтеграційні моделі.	14	2	2	-	-	10	20	-	2	-	-	18
Тема 4. Емоції та їх роль у психосоматичному виникненні. Концепція стресу. Феномен алекситемії.	14	2	2	-	-	10	16	-	-	-	-	16
Тема 5. Роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів. Психофізіологія та психологія стресу, совладає з ним як проблема психосоматики.	16	2	4	-	-	10	18	2	-	-	-	16
Разом	44	6	8	-	-	30	54	2	2	-	-	50
Тема 6. Внутрішня картина здоров'я та хвороби. Ятрогенні захворювання.	16	2	4	-	-	10	12	2	-	-	-	10
Тема 7. Особистісні феномени психосоматики. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматикі.	11	2	4	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 8. Изірованої депресії у дітей. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматикі. Психологічна саморегуляція при психосоматичних розладах.	9	2	2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Разом	36	6	10	-	-	20	32	2	-	-	-	30
Усього годин	120	16	24	-	-	80	120	6	4	-	-	110

Структура навчальної дисципліни включає один змістовний модуль у семестрі. Підсумковою формою контролю за вивченням курсу є залік наприкінці семестру.

Програма курсу «Психосоматика та соматопсихіка» передбачає 8 лекційних, 12 практичних занять у восьмому семестрі для денної форми навчання. Та 6 лекційних занять, 4 практичних занять для заочної форми навчання.

Лекційні заняття програми курсу «Психосоматика та соматопсихіка» розглядають наступні теми:

Тема 1. Основні проблеми психосоматики. Предмет та завдання психосоматики. Класифікація психосоматичних розладів [3-4; 5].



Тема 2. Психосоматика в історії науки. Психоаналітична концепція виникнення психосоматичних розладів. Сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматиці [3-4].

Тема 3. Біопсихосоціальна модель. Поняття про інтеграційні моделі [3-4].

Тема 4. Емоції та їх роль у психосоматичному виникненню. Концепція стресу. Феномен алекситемії.

Тема 5. Роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів [4-5].

Тема 6. Внутрішня картина здоров'я та хвороби. Ятрогенні захворювання [3-4].

Тема 7. Особистісні феномени психосоматики. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці. Психологічний супровід пацієнтів з психосоматичними розладами.

Тема 8. Психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці. Психологічна саморегуляція при психосоматичних розладах [3-5].

Оскільки метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей, пов'язаних з основними поняттями психосоматики та соматопсихіки, оволодінням майбутніми бакалаврами психології знаннями про розуміння проблем психосоматики, лекційний курс підкріплюється 12 практичними заняттями.

Студенти апробують конкретні експериментальні методики психологічного дослідження у двох варіантах: у ролі експериментатора та у ролі піддослідного, далі приступають до обробки, аналізу та інтерпретації результатів. Конкретні експериментальні методики обираються студентом за погодженням із викладачем. Після виконання завдання студенти складають індивідуальні письмові звіти.

Мета практичних занять є поглиблений розгляд окремих теоретичних положень дисципліни; формування вмінь та навичок їх практичного застосування шляхом виконання здобувачами індивідуальних завдань, відпрацювання теоретичного матеріалу.

У процесі практичних занять відбувається розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих здобувачами на лекціях та в процесі самостійної роботи та спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, опанування уміннями та навичками.

Матеріали для самостійного опрацювання лекційного матеріалу та підготовки до практичних та лабораторних занять викладені в основній і додатковій літературі.

Практичні заняття з курсу «Психосоматика та соматопсихіка» відбуваються за такою тематикою:

Практичне заняття 1. Тема 1. Введення у основи психосоматики. Класифікації психосоматичних розладів.





Поняття про психосоматичні проблеми як проблеми зв'язку психічної та соматичної «сфер». Предмет та завдання психосоматики. Психосоматика як область міждисциплінарних досліджень. Психосоматичні та соматоформні розлади. Класифікації психосоматичних розладів у міжнародній класифікації хвороб 10-го перегляду.

Мета: засвоєння навчального матеріалу з дисципліни.

Завдання: перевірити самопідготовку студентів в освоєнні лекційного матеріалу, роботи з літературою за рахунок захисту рефератів та контрольної роботи, групової дискусії, обговорення доповідей. Засвоїти методи дослідження психосоматичних симптомокомплексів.

Самостійна робота студента: 1. Словник термінів – до 10. 2. Схематаблиця-рисунок лекції. 3. Скласти на вибір: А. тести від 10; Б. задачі по темі лекції від 10; В. кросворд від 10 слів. 4. Реферат (на вибір) та до нього презентація схема-відповідь або таблиця.

Практичне заняття 2-3. Тема 2. Психосоматика у історії науки. Психоаналітична концепція виникнення психосоматичних розладів. Сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматиці.

Психосоматика як предмет вивчення філософії, релігії, медицини. Конверсійна модель З. Фрейда. Теорія специфічних для хвороби психодинамічних конфліктів Ф.Александр і її теоретичні передумови. Вектори якості психічних процесів. Концепція профілю особистості Ф. Данбар. Теорії конституцій, їх недоліки та значення для психосоматичної медицини. Сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматики. Дослідження типології «особистостей ризику» Rosenman і Friedman (1959, 1978) в розробці так званого поведінки типу А і В. Холістичний підхід і роль представників вітчизняної клінічної школи в його розвитку (Мудров М.Я., Остроумов, Захар'їн Г.А, і ін).

Практичне заняття 4. Тема 3. Біопсихосоціальна модель. Поняття про інтеграційні моделі.

Інтеграційна модель здоров'я, хвороби и хворобливий стан по Г.Вайнеру. Біопсихосоціальна модель Т.Іксюля та В.Везіака. Моделі психосоматичного синдромогенеза у концепціях десоматизації М. Шура, двох-ешелонної лінії оборони А.Мітчерліха. Культурно - історичний підхід до тілесності. Поняття «тілесність», «психосоматичний феномен норми», «психосоматичний розвиток», «психосоматичний симптом». Теорія об'єктних відносин Мясіщева.

Практичне заняття 5-6. Тема 4. Емоції та їх роль у психосоматичному виникненню. Концепція стресу. Феномен алекситемії.

Неспецифічність змін особистості при хронічних соматичних захворюваннях та основні типи змін. Емоційна специфічність вегетативних неврозів. Специфічний та неспецифічний підходи до розуміння природи психосоматичних розладів. Психосоматичні розлади та стрес. Роль емоцій у функціонуванні організму людини. Визначення, основні ознака, походження,





структура, концепція Р.Сіфнеоса. Основні принципи психологічної корекції алекситимії.

Практичне заняття 7-8. Тема 5. Роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів. Психофізіологія та психологія стресу, совладання із ним як проблема психосоматики.

Ідеї російської фізіологічної школи (І.М.Сеченов та І. П.Павлов). Гіпотеза за кортико-вісцеральне походження психосоматичних захворювань К.М.Бикова, І.Т. Курцина. Психофізіологія та психологія стресу, совладання з ним як проблема психосоматики. Сучасні теоретичні уявлення про совладання зі стресом (coping behavior). Когнітивна теорія стресу та поведінка совладання Р.Лазаруса. Концепція вивченої безпорадності М.Селігмана.

Практичне заняття 9-10. Тема 6. Внутрішня картина здоров'я та хвороби. Ятрогенні захворювання.

Поняття про внутрішню картину здоров'я та хвороби, історія виникнення та психологічні характеристики поняття. Моделі ВКЗ за Ананьєвим. Моделі ВКХ (А.Гольдшейдера, Р. А. Лурія, В.В. Ніколаєвої та ін.). Структура ВКХ та фактори, які впливають на її формування та динаміку. Вікові аспекти ВКХ. Поняття про ятрогенні захворювання.

Практичне заняття 11-12. Теми 7-8. Особистісні феномени психосоматики. Психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматики. Психологічна саморегуляція при психосоматичних розладах.

Психопатологічні прояви соматизованої депресії. Історична еволюція поняття соматизованої депресії. Клінічні прояви соматизованої депресії. Особистісна схильність як фактор ризику при психосоматичних розладах. Неспецифічність змін особистості при хронічних соматичних захворюваннях та основні типи змін. Діагностичні ознаки соматизованої депресії. Характеристика основних видів депресії: вегетативний, астеничний, сенестопатичний, іпохондричний варіанти соматизованої депресії. Психосоматичні розлади при захворюваннях серцево-судинної системи. Психосоматичні розлади при захворюваннях дихальної системи. Психосоматичні розлади при захворюваннях сечовивідної системи. Психосоматичні розлади при захворюваннях травної системи. Психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей. Діагностика у психосоматики. Діагностична бесіда та психологічне тестування. Загальні принципи традиційної терапії психосоматичних розладів. Принципи психотерапії.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачем навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота повинна виконуватись систематично. В кінці кожної лекції здобувачі одержують контрольні питання за змістом лекційного матеріалу, відповідь на які передбачає осмислення та більш глибоке засвоєння матеріалу. Самостійна робота проводиться з метою закріплення нових вмінь, оформлюється письмово (есе, доповідь) [3; 5; 6-7].



Самостійна робота з курсу «Психосоматика та соматопсихіка» (табл.2).

Таблиця 2.

Самостійна робота для денної / заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні проблеми психосоматики. Предмет та завдання психосоматики. Класифікація психосоматичних розладів.	10	20
2	Психосоматика в історії науки. Психоаналітична концепція виникнення психосоматичних розладів. Сучасні поведінкові (біхевіоральні) підходи у психосоматикі.	20	40
3	Біопсихосоціальна модель. Поняття про інтеграційні моделі.	10	10
4	Емоції та їх роль у психосоматичному виникненні. Концепція стресу. Феномен алекситемії.	10	10
5	Роль кортико - вісцеральних зв'язків у виникненні психосоматичних розладів. Психофізіологія та психологія стресу, совладання з ним як проблема психосоматики.	10	10
6	Внутрішня картина здоров'я та хвороби. Ятрогенні захворювання.	10	10
7	Особистісні феномени психосоматики. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматикі. Психопатологічні прояви соматизованої депресії у дітей. Проблема психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматикі. Психологічна саморегуляція при психосоматичних розладах.	10	10
	Разом	80	110

Система оцінювання рівня навчальних досягнень ґрунтується на принципах ЄКТС та є накопичувальною.

Здобувачі протягом семестру готуються до лекційних та практичних занять, виконують реферативну, самостійну роботу. Загальна оцінка накопичувальна, це 60 балів, також за виконання самостійних завдань до 40 балів.

Реферативна робота є індивідуальним завданням дослідницького характеру, яке має на меті не лише поглиблення, узагальнення і закріплення знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни, а й застосування їх при вирішенні конкретного фахового завдання.

Реферативна робота передбачає наукове дослідження особливостей професійної етики та доброчесності в роботі фахівця психолога й забезпечує формування: ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і





надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. На прикладі ПРН видно, що програма сприяє формуванню загальних та спеціальних компетентностей [3; 5].

Реферативна робота виконується індивідуально кожним здобувачем.

Висновки. Таким чином, показано, що набуття здобувачами компетентностей за освітньо-професійною програмою «Практична психологія морегосподарської галузі» (для обов'язкових і вибіркових дисциплін), це вміння застосувати знання, отримані в ході вивчення освітньої компоненти «Психосоматика та соматопсихіка», яка спрямована на створення загально-теоретичної бази (оволодіння загально-психологічним інструментарієм) для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних дисциплін з психологічних дисциплін.

Доведено, що предметом навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка» є формування основних понять і категорій освоєння студентами сучасних знань, що пов'язані з розуміння основних проблем психосоматики та соматопсихіки. Відповідно до мети освітнього компонента, є ознайомлення студентів з предметом навчальної дисципліни «Психосоматика та соматопсихіка», формуванням професійних компетентностей, пов'язаних з основними поняттями психосоматики та соматопсихіки, оволодінням майбутніми бакалаврами психології знаннями про розуміння проблем психосоматики; предмета та завдання психосоматики; класифікації психосоматичних розладів; проблеми психодіагностики та корекції особистісних феноменів у психосоматиці; психологічному супроводі пацієнтів з психосоматичними розладами; психологічною саморегуляцією при психосоматичних розладах; формування навичок і умінь компетентно використовувати зазначені знання в навчальній, науково-дослідній і практичній професійній діяльності, насамперед і головним чином, у використанні психосоматики та соматопсихіки.

Отже, довершено логічну послідовність викладання зазначених тем освітньої компоненти. Таким чином, програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, рекомендованого Європейською кредитно - трансферною системою (ECTS). Також, навчальна програма орієнтована на особистісний та професійний ріст майбутніх фахівців-психологів.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014. N 37–38. ст. 2004. (редакція від 16.09.2022 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 14.10.2022).
2. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 № 564. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf> (дата звернення 20.09.2022).





3. Друзь О. В. Психосоматичні та соматопсихічні розлади в практиці медичного психолога: монографія / О. В. Друзь, К. В. Аймедов, В. Є. Луньов, І. О. Черненко. Одеса: Прес-кур'єр, 2016. 376 с.

4. Грицюк І.М. Основи психосоматики: методичні матеріали для студентів спеціальності «Практична психологія» / Ірина Михайлівна Грицюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 27с.

5. Мозгова Г.П., Ханецька Т.І., Якимчук О.І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 383 с.

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (2014) [Law of Ukraine «On Higher Education»] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). N 37–38. st. 2004. (redaktsiya vid 16.09.2022 r.). [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18\(data_zvernennya_14.10.2022\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18(data_zvernennya_14.10.2022)) [in Ukrainian].

2. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny «Pro zatverdzhennya standartu vyshchoyi osvity za spetsial'nistyu 053 «Psykhologhiya» dlya druhoho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity» vid 24.04.2019 № 564. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psykhologiya-mag.pdf> (data zvernennya 20.09.2022) [in Ukrainian].

3. Druz' O. V., Aymedov K. V., Lun'ov V. YE., & Chernenko I. O. (2016). *Psykhosomatychni ta somatopsychichni rozlady v praktytsi medychnoho psykhologa* [Psychosomatic and somatopsychic disorders in the practice of a medical psychologist]. Odessa: Pres-kur'yer [in Ukrainian].

4. Hrytsyuk I.M. (2019). *Osnovy psykhosomatyky: metodychni materialy dlya studentiv spetsial'nosti «Praktychna psykhologhiya»* [Fundamentals of psychosomatics: methodological materials for students of the specialty “Practical Psychology”]. Luts'k : Vezha-Druk [in Ukrainian].

5. Moz'hova H.P., Khanets'ka T.I., & Yakymchuk O.I. (2021). *Psykhosomatyka: psykhichne, tilesne, sotsial'ne* [Psychosomatics: mental, bodily, social]. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].